

ב"ה, גליון מ טבת תשמ"א

וועד העולמי ללימוד תורה לשמה

ובזכות זה נזכה להגאולה שלימה בקרוב בב"א

מערת אליהו, חיפה, ארץ ישראל

נתיבות עולם א - נתיבות

התורה - פרק ז'

**ר' בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה
נעשית לו סם חיים שנאמר עץ חיים היא
למחזיקים בה ואומר רפאות תהי לשרך
ואומר כי מוצאי מצא חיים**

... אחר שהתבאר בפרקים הקודמים כי התורה היא שכל האלהי הנבדל, ואי אפשר שיקנה התורה אם לא על ידי פרישה מן הגשמי, כל שכן וקל וחומר שלא יהיה למוד התורה בעצמו משום הנאתו, דכל הנאתו הן שעושה משום כבודו או מה שהוא מן הדברים הגשמיים והתורה היא נבדלת מן הגשמי, ואם האדם מכוין בתורתו אל דברים אלו, דבר זה הוא העדר התורה כי אל התורה אין שייכים דברים האלו שהם גשמיים, ולכך דבר זה הוא העדר התורה כמו שהתבאר:

ובפ"ק דתענית (ז' ע"א) ר' בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה נעשית לו סם חיים שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ואומר רפאות תהי לשרך ואומר כי מוצאי מצא חיים וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערוף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר וערפו שם את העגלה עד כאן. מדמה התורה שהיא סם חיים לאדם שהסם מניח הרופא מבחוץ על האדם ועל ידי הסם הזה הוא החיים, כך התורה היא נבדלת מן

האדם והיא דבוקה לאדם, כמו הסם שהוא בחוץ דבק באדם. וכמו שהתורה היא סם חיים לתלמיד חכם שהוא עוסק בה לשמה, כך התורה היא סם המות לתלמיד חכם שאינו עוסק לשמה. ודבר זה בארנו אצל המשתמש בתגא חלף, כי המשתמש בדבר שהוא קודש אל דבר שהוא חול, מגיע אליו המיתה כמו מי שנהנה מקדשי שמים, כי אין מציאות לדברי החמרי עם הנבדל, ולפיכך אם נהנה האדם שהוא חול מקדשי שמים היא התורה בא אליו המיתה, שאין אלו דברים שיש להם מציאות וחבור יחד ונדחה הפחות והחול מן אשר הוא קודש. וכמו שאמר הכתוב (שופטים י"ג) אלהים ראינו מות נמות, וכי אלהים הוא המיתה לאדם, אלא שאמר שאין לאדם להתחבר עם הקודש והאדם שהוא חול נדחה, ולכך אמר אם האדם מחבר התורה שהיא קודש קדשים אל דבר שהוא חול ראוי לאדם שיקבל המיתה, ודבר זה עושה העוסק בתורה שלא לשם שמים רק להנאתו שהוא חול, הנה הוא מחבר הקודש אל החול, לכך דבר זה ברור כי העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות. גם מטעם אשר אמרנו לפני זה, כי העוסק בתורה שלא לשמה ומצרף התורה שהיא נבדלת אל הדברים הגשמיים, דבר זה העדר התורה ולכך מקבל הוא עצמו העדר, והכל הוא דבר אחד וענין אחד כאשר תבין:

ובפרק לולב וערבה (סוכה מ"ט ע"ב) אמר ר"א מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ותורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו תורה של חסד תורה שלא לשמה זו תורה שאינה של חסד איכא דאמרי תורה ללמדה זו היא תורה של חסד ושלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד עד כאן. ור"ל כי אם לומד התורה לשמה אז יש לאדם בודאי המעלה העליונה שיש אל התורה, אבל אם אין למודו בתורה לשמה הרי משפיל מעלת התורה לשמש בה לדבר פחות. ואמר כי התורה לשמה היא התורה של חסד. וזה מפני כי התורה עצמה היא הטוב הגמור כמו שהוא החסד שהוא טוב הגמור, וזה שאמרו כי תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים כדאיתא במסכת סוטה (י"ד ע"א), וכל זה מפני כי התורה היא הטוב הגמור. ולכך אם למד התורה לשמה נקראת תורת חסד שזהו עצמה של תורה הטוב הגמור, אבל אם למוד התורה שלא לשמה אין זה עצמה של תורה. ולא יכא דאמרי אם למוד התורה הוא ללמדה לאחר נקראת תורת חסד, לפי שהחסד מתפשט הטוב לאחר שזהו ענין החסד, ולכך אם למודו כדי ללמד לאחר נקראת תורת חסד ואם לא כן לא נקראת תורת חסד. ועוד יש בזה דבר מופלג בחכמה, כי השכל לא יוגבל ולא יוגדר

הפך הגשם שהוא יוגדר. ולכך אמר בלישנא קמא שאם למד תורה לשמה והתורה היא שכלית אשר השכל אין לו גדר וגבול, נקראת תורת חסד כי החסד אל הכל ואין לו גדר וגבול, אבל אם למוד של תורה להנאתו הגשמית מה שהיה, אז אין ראוי שתקרא תורת חסד כאשר הגשם יש לו גבול. ולא יכא דאמרי אם לומד התורה שתהיה אצלו, בדבר זה יש גבול לתורה כאשר תהיה נמצאת אצלו בלבד, ואין ראוי שתקרא תורת חסד שהחסד מתפשט בלי גבול, וכאשר למוד התורה מתפשט לאחרים אז היא תורת חסד. הרי ללישנא קמא כאשר עוסק בתורה לשמה והתורה בעצמה היא השכל אשר השכל לא יוגבל ולא יוגדר, ולפיכך נקראת תורת חסד וכמו שהתבאר לפני זה, ואם עוסק בתורה שלא לשמה רק להנאתו הגשמית בשביל שינהגו בו כבוד אין ראוי שתקרא תורת חסד. וללשון השני נקראת תורת חסד כאשר התורה היא להשפיע לאחרים, שהשכל השפעתו אל הכל ולכך נקראת תורת חסד שהחסד מתפשט אל הכל וכך השכל העליון מתפשט אל הכל, ולפיכך ראוי ומחוייב שיהיה תורת האדם כאשר ראוי אל השכל העליון אשר הוא מתפשט אל הכל וכך יהיה תורתו על מנת ללמד אל הכל, והבן הדברים האלו מאוד. ועיקר התורה שתהיה לשמה בארנו בפרק שני ובכמה מקומות. וללישנא קמא אין להקשות דמשמע כאשר לומד שלא לשמה שאינה תורה של חסד, והרי אמרין למעלה דנעשה לו סם המות ומה חדוש בזה שאינה של חסד, לא קשיא, כי אם למד תורה שלא לשמה גם כן יש על זה שכר כמו שאמרו (שבת פ"ח ע"ב) למיימינים בה אורך ימים ועושר וכבוד איכא לשמאילים עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא, ולא קאמר רק שהתורה נעשה לו סם המות, דכיון דאורך ימים ליכא נעשה לו סם המות שמביא לו המיתה כמו שפירשנו למעלה, אבל יש לו שכר אחר דהיינו עושר וכבוד רק אריכת ימים אין כאן ואדרבה מביא לאדם המיתה, ובמקומו עוד הארכנו בזה:

ואף אם למד לשמה צריך שילמד לעשות ולא שתהיה התורה לשמה מבלי שיבקש לעשות, ובפרק ב"ש (יבמות ק"ט ע"ב) ר' יוסי אומר כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה פשיטא אלא אפילו תורה אין לו מאי טעמא רב פפא אמר א"ק ולמדתם ועשיתם כל שיש בעשיה ישנו בלמידה כל שאינו בעשיה אינו בלמידה ואב"א לעולם כדאמריתו מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכא דקא מגמר לאחרני ואזלי ועבדי מהו דתימא אית ליה אגרא לדידיה קא משמע לן. וביאור ענין זה, מצד כי התורה שהיא השכל העליון אין לה עמידה באדם כי הוא בעל גוף, לפיכך אין לאדם דביקות אל התורה מצד שהיא שכל כי אם באמצעות המעשה שהמעשה

שייך לגוף ועל ידי זה יש לו חבור וצרוף אל התורה. ולפיכך אם כל כוונתו ללמוד מבלי שיבקש לעשות אפילו תורה אין לו, וכאשר כל ענינו ללמוד תורה בלבד, ואינו פונה אל המעשה שהוא שייך לאדם במה שהאדם גשמי כמו שבארנו במסכת אבות, ולא יכא דאמרי אפילו אם מלמד לאחרים והם עושים, כיון שהוא בעצמו אין עושה אין לו אלא תורה:

ובפרק קונם יין (נדריים ס"ב ע"א) לאהבה את ה' א' ולדבקה בו שלא יאמר האדם אקרא שיקראוני חכם אשנה שיקראוני רבי אשנה שאהיה זקן ואשב בישיבה אלא ללמוד מאהבה וסוף הכבוד לבא שנאמר קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך ואומר קשרם על לבך ענדם על גרגרותיך ואומר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה. ביאור זה, כי האהבה אל השם יתברך הוא הדביקות בו יתברך, ואי אפשר שתהיה כי אם על ידי ללמוד התורה שהוא הדביקות בו כמו שבארנו למעלה, ואם ילמד תורה לשום כונה אחרת, לא יקנה על ידי התורה הדביקות בו יתברך וכדכתיב לאהבה את ה' אלהיך ולדבקה בו, ולכך מפרש הכתוב לאהבה את ה' אלהיך שילמד מאהבה ולא לשום כבוד. ומפני שאמר אקרא שאהיה חכם, ואקרא שייך אצל התורה שבכתב, מביא מן הכתוב קשרם על אצבעותיך, כי הקשירה על האצבע הוא קשירה לגמרי שלא תוסר מאתו התורה ותמיד תהיה התורה שבכתב לפניו וירמוז עליה באצבעו וזהו קשירה על אצבעותיו. ואמר כתבם על לוח לבך, ר"ל כי תמיד יעיין בתורה בלבו וזהו נקרא כתבם על לוח הלב. ומפני שאמר אשנה וכו' וזהו התורה שבעל פה, הביא ראייה לתורה שבעל פה מן קשרם על לבך כלומר שיעיין בתורה בלבו ולא תוסר התורה מאתו, ואמר ענדם על גרגרותיך, שתמיד יהגה בתורה שבעל פה בגרונו זהו ענדם על גרגרותיך, כמו שהביא קשרם על אצבעותיך לתורה שבכתב שירמוז תמיד באצבעו על התורה הכתובה לפניו, כך התורה שבעל פה תהיה על גרגרותיך תמיד ולא לעיין בה בלבד רק ענדם על גרגרותיך. ואצל התורה שבכתב מקדים קשרם על אצבעותיך, מפני שהתורה כבר כתובה לפניו אבל גבי תורה שבעל פה צריך קודם ההכנה ולמוד שיקבל התורה שבעל פה, ולפיכך אמר קשרם על לבך ואחר כך ענדם על גרגרותיך. ואחר כך מביא ראייה לאהבת התורה ממה שאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ודבר כמו זה יש לאהוב בודאי מצד הנועם והשלום שיש בתורה, ויותר על זה מצד החיים שבתורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, ומפני שהתורה יש בה דברים אלו ראוי שיאהב התורה כי האדם בטבע אוהב דבר שהוא טוב, ולפיכך העיקר שיהיה אוהב התורה בשביל מעלת

התורה. וכאשר ילמד התורה בשביל אהבת התורה יש לו דביקות בו יתברך, כי האהבה לדבר הוא דבק בדבר שהוא אוהב, וכאשר דבק בתורה על ידי זה יש לו דביקות גמור בו יתברך:

ומפני כי למוד התורה היא לאהבה, יש לו לברך השם יתברך על אשר נתן לנו התורה, וזהו אהבה גמורה כאשר נותן ברכה להשם יתברך על שנתן התורה לעמו ישראל, ולפיכך תקנו שלש ברכות על התורה והכל שתהיה למוד התורה מאהבה. ובגמרא בפ"ק דברכות (י"א ע"א) מאי מברך אמר רבי יהודא בר אשי ברוך א"י אקב"ו לעסוק בדברי תורה ורבי יוחנן אמר הערב נא ה' אלהינו וכו' ברוך אתה השם המלמד תורה לעמו ישראל ורב המנונא אמר ברוך אתה ה' אשר בחר בנו מכל העמים ברוך אתה ה' נותן התורה וכו'. ואלו שלש ברכות ר' יהודא סבר כי יש לברך על ברכת התורה, כמו שאר ברכות המצות שמברכין על המצות כלם. ומה שמברכין לעסוק בדברי תורה ולא ללמוד תורה, נראה כי אם מברכין כך היה משמע על התורה שהיא התורה כהלכה כי זה עיקר התורה, ואם לא היה מכיין ההלכה לא היה זה נקרא תורה, וזה אינו כלל כי אף שאינו מכיין הלכה הוא גם כן מצוה ולפיכך מברכין לעסוק בדברי תורה. ויש לומר גם כן כי למוד שייך גם במחשבה, וברכה זאת שמברכין על התורה היא כמו ברכת המצות שהוא על מעשה ולכך מברך לעסוק בתורה כמו שפירשנו עד כי נראה שאין צריך לברך כאשר למד תורה בעיון ובמחשבה בלבד, רק צריך שיעשה מעשה והדבור הוא מעשה נחשב כמו שאמרו (ב"מ צ"א ע"ב) עקימת שפתיו הוי מעשה ולכך הברכה הוא לעסוק בתורה. ומכל מקום אין מכאן ראיה, כי אפשר לפרש ההפוך, כי עסק נקרא כל שמתעסק ופונה אל דבר, אף כי אין כאן מעשה מכל מקום פונה אליו ועוסק בו ולכך מברכין לעסוק. ור"י סבר שאין לברך לעסוק בדברי תורה דאינו דומה לשאר מצות, כי שכל האדם השם יתברך מוציא אותו מן הכח אל הפעל, ואין למוד התורה ביד האדם כמו שאר המצות רק השם יתברך מוציא שכל האדם מכח אל הפעל, ולפיכך יש לברך על דבר זה הערב נא ה' אלהינו וכו' עד ברוך המלמד תורה לעמו ישראל. ורב המנונא סבר כי יותר יש לברך על שנתן תורה כולה לישראל, כי אם לא נתן תורה לישראל בתחלה לא היה תורה לכל ישראל, ולפיכך יאמר אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה. ותחלת הברכה אשר בחר בנו מכל העמים, כלומר כי נתן תורה על הר סיני לישראל, וסיום הברכה נותן התורה ולא נתן כמו שהתחיל, כי בכל יום הקדוש ברוך הוא נותן תורה לישראל דאם לא כן חס ושלום נשתכחה התורה מישראל, כי נותן התורה שם התאר ור"ל שאף

בכל יום ובכל עת נותן התורה ואם לא כן היה חס ושלום נשתכחה תורה מישראל ודבר זה מבואר ליודעים. והוא נרמז במה שאמר קול גדול ולא יסף ואמרו בספרי (סוף נשא) קולו של הקדוש ברוך הוא לא פסק ובארנו זה במקום אחר וקאמר שם כי דבר זה מעולה שבברכות, כי ברכה זאת היא יותר עליונה, כי נתן התורה כולה לישראל והביאה לעולם, התורה שלא היה בעולם כלל קודם, וגם מברך נותן התורה ר"ל עתה נותן התורה בכל יום ובודאי דבר זה מעולה ועליונה שבברכות. וקאמר ר"פ הלכך נימרי לכולהו, שיש לברך על המצות שעוסק בתורה כמו שמברך על שאר מצות, ויש לברך כי השם יתברך מלמד תורה ומוציא שכלו של אדם אל הפעל, ועל ידי השם יתברך שהוא מוציא שכל האדם אל הפועל ועל ידי האדם שהוא עוסק הוא למוד התורה, ומברך גם כן על שבחר בישראל ונתן להם התורה בכלל, ובכל יום נותן התורה גם כן ובזה מברך על הכל:

וצריך ליזהר בברכה זאת. ובפרק אלו נדרים (נדרים פ"א ע"א) אמר ר"י אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פרשוהו עד שהקדוש ברוך הוא בעצמו פירשו שנאמר על עזבם את תורתו ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רבי יהודא שלא ברכו בתורה תחלה. ויש לשאול מאחר שמצוה לברך בתורה תחלה אם כן למה לא היו מברכים בתורה תחלה. אבל פירוש דבר זה, כי הברכה יש לו לברך בפה וגם בלב, וראוי שלגודל הטובה שנתן השם יתברך את התורה, כן ראוי שתהיה הברכה בכל לבבם כפי רוב הטובה שנתן להם התורה. כי הברכה שמברך האדם על המצות נותן ברכה על החסד והטוב שעשה ונתן לו מצוה זאת, ובשביל זה הוא אוהב השם יתברך בכל לבו, שהרי אף כי המצות הם עול על האדם ועם כל זה מקיים המצוה ומברך השם שנתן לו המצות, ודבר זה הוא ברכה גמורה בכל לבבו כאשר הוא מברך השם יתברך על דבר שנתן לו והיא לעול אליו, ולפיכך אין צריך שיהיה כל כך בכל לבו. אבל תלמידי חכמים שעוסקים בתורה ואוהבים התורה וחפצים בה מצד עצם התורה שהיא חכמה כי כל אדם בטבע אוהב החכמה, ולפיכך אין למוד התורה מורה על אהבת השם יתברך בשביל שנתן להם התורה. ולפיכך אין הברכה של תורה דומה אל ברכת המצות שהוא לעול על האדם, אלא אם היה מכוין ביותר כאשר מברך על התורה, והיה מתדבק בו יתברך באהבה גמורה בשביל שנתן התורה, ודבר זה הוא קשה ביותר שיעשה זה ולא נמצא, וזה שאמר שאין מברכין בתורה תחלה, ומזה תוכל לדעת כי מאוד צריך האדם

שיהיה נזהר שיברך על התורה בכל לבבו ובכל נפשו, ודבר זה שאי אפשר לתלמיד חכם להיות נזהר בזה. והוא הסבה שלא יצא תלמיד חכם מהם כמו שאמרו שם, וזה מפני כי חסר מהם לתת ברכה אל השם יתברך שהוא ית' נותן ומשפיע התורה, ומפני כך אין משפיע להם בן תלמיד חכם, כי השפעת תלמיד חכם הוא השפעת התורה בעצמו, וכאשר מחסרים הברכה שאינה כפי מה שראוי להיות על השפעת התורה, גורם דבר זה שאין השם יתברך משפיע להם בן ת"ח. ודבר זה בעצמו היה גורם שחרבה הארץ כמו שאמרו שם, כי דבר זה מה שלא ברכו בתורה תחלה התחלת הסרת התורה מישראל, כי הברכה הוא שהוא יתברך משפיע התורה לישראל וכאשר הוא יתברך משפיע התורה לישראל אז לא היו מתחילים לסור מן התורה. כי בזה שהוא יתברך נותן התורה להם מחזיק גם כן התורה אצלם, וכל שכן הוא, אם נתן להם התורה מתחלה כל שכן כאשר כבר היה להם התורה שהוא יתברך מחזיק התורה אצלם שלא תוסר. וכאשר היו מחסרים שלא היו מברכים על התורה שנתן להם, אז השם יתברך לא היה מחזיק התורה אצלם שילכו בתורה וכמו שאמר על עזבם את תורתו ולא הלכו בה. וזה היה התחלת הסרה והתחלת הסרה גורם הסרה אחרת עד שהוסרה התורה לגמרי. ודומה דבר זה כמו הבגד שהוא שלם קודם שמתחיל לקרוע קשה לקבל הקריעה, וכאשר מתחיל הקריעה בקלות מוסיף הקרע תמיד, וכן דבר זה מה שהיו מברכים על התורה היה זה גורם שהשם יתברך משפיע התורה לישראל וזה היה גורם לקיים התורה ולשמור אותה, כי השפעת התורה לשמור ולעשות ולקיים ולא זולת זה, לכך כאשר לא היו מברכין בתורה תחלה היה גורם שאבדה הארץ. והבן כי הדברים עמוקים מאוד מאוד, ועוד הארכנו במקום אחר, ולכך האדם צריך להזהר בברכה זאת מאוד מאוד:

(המשך אי"ה בגליון הבא)